

נרגילה שעברה יבשת

עומדת עתה בחור של שיכון-עולים
בנחלת-עדה, ליד הרצליה. הינו סד
גים בניצוח את מינה אביו לעשן את הנרגילה המוסכפת — מינה כה מקודש, עד שהאב
סחב את הנרגילה עמו בכל נדודיו המסוכנים בשלוש יבשות — אסיה, אפריקה ואירופה.

חיים! עשיתי כאילו לא שמעתי. רק מיהרנו לעזוב את המקום מבלי לעצור לקנות מזון. ידענו שלפנינו עומד מקום מסוכן במיוחד, שחושביו ידועים כשודדים. הגענו לשם ב- חשיכה. אמרתי לכל הקבוצה: "אל תוציאו הנה, אל תשתעלו ואל תקישו במקל על סלע. אם ישמעו אותנו עוברים, זה יהיה הסוף שלנו!" עברנו בשלום. כשעלה ה- שחר הסתתרנו במטע, ליד מעיין. ואילו אני חזרתי אל אותה עיירה, לקנות מזון. איש לא שם לב אלי במיוחד. חשבוני לערבי.

אבל זה לא יכול היה להימשך כך עד הסוף. כשיש עסק עם קבוצה כה גדולה, חייב לקרות משהו. ואנאם, זה קרה.

★ ★ ★

שוד עץ הגבול

ערב אחד הגענו למקום חניה. הנשים התחילו לדבר ביניהן. אמנם דיברו הן ערבית — אך בניב המיוחד ליהודי תימן. ברגע זה הזדמנו כמה ערבים. הם שמעו את הצליל היהודי — והקיפו אותנו. "אתם יהודים?" שאלו.

"לא", ענינו, "אנחנו ערבים." קיחנו ש- השקר יצליח, שהרי סוף-סוף כיצד יוכלו לבדוק?

אבל זה לא הלך. "אתם בורחים מכאן," קבעו, "לא ניתן לכם לעבור מבלי שתשלמו כופר."

כופר, כופר, העיקר שתנו לנו לעבור. שילמנו להם 150 מטבעות כסף. כמה ש- דרשו. אבל זה רק עורר את תאבתם. הם החרימו את כל התכשיטים והכסף שמצאו עלינו. אפילו בגדים לקחו מאיתנו. שתקנו מה יכולנו לעשות? היינו שמחים שנתנו לנו לעבור.

כשעברנו את טיפולם, היינו כמעט חסרי- כל. אספנו את התכשיטים המעטים שנתנו לפליטה והלכנו למכור אותם. הכסף הספיק רק בקושי לשכור משאית שתביא אותנו עד למבואות הגבול. עזבתי את כל הקבוצה במתבוא ליד הגבול ועברתי לצד השני. בעיר מצאתי את אהרן עמרם. הוא לקח אותי לאנשים שעזרו לי עם משפחתי.

זה כבר יהיה בסדר", הבטיחו. ואנאם, כעבור שעה קלה יצאנו במשאית אל ה- גבול. היה זה הצעד האחרון במולדתנו ה- ישנה — והצעד הראשון אל המולדת ה- חדשה.

ופירות ובשר. לא כשר, כמובן. איך אפשר להגיד להם שאיננו אוכלים בשר, מבלי ל- ערר חשד כי איננו ערבים? השם יתברך העלה על שפתי את המלים: "אנחנו רגיי לים לאכול רק דגים. אשתי עכשיו במצב קשה, ולא תוכל לאכול בשר." הזקנה ה- ביאה לנו דגים.

★ ★ ★

בני בין ידידים

למחרת בבוקר שאל אותי בעלה לאן מועדות פנינו. אמרתי לו שאנחנו בדרך לעיר הגדולה שמעבר לגבול. במדינה הק- רובה, הוא שאל אותי: "מי יש לך שם?" עניתי לו: "יש לי שם קרובים."

הוא הציע: "אתם במצב קשה. הישארו פה ואני אלך להביא את קרוביך הנה..." עניתי במבוכה: "לא, לא, אנחנו נלך א- ליהם בעצמנו." אבל הוא לחץ עלי: "מי הם, תגיד לי מה שמם?"

המצאתי כמה שמות ערביים, והוא השי- תכנע. כיום השמיני ילדה אשתי, כשהזקנה עז- מרת לידה ועוזרת לה ללדת. נשארו שם עוד ששה ימים. אחר-כך אמרתי לבעלת ה- בית: "אני משאיר כאן את אשתי ואת ה- ילדים, כדי לבקר אצל קרובי בעיר ה- גדולה."

הדרך אל העיר הגדולה היתה קלה מאד. עליתי על אוטובוס וכעבור שעה הייתי שם. הלכתי ברחוב, לא ידעתי לאן אפנה. פתאום ראיתי גבר זקן, ועל פניו המראה הנפלא ביותר: פאות!

"שלום מורי", אמרתי לו. האיש הביט בי בתמוהן. נראיתי כמו ערבי מן ההרים, והנה אני אומר לו שלום. והוא ענה: "שלום וברכה, מניין אתה?"

עניתי לו: "את מי אתה מחפש?" שאל. עניתי: "אנא, הראה לי איפה יש יהודים." הוא לקח אותי לבית. בפנים יש מורי סאלח, רב ידוע, ששמעו הגיע עד לכפרנו. נפילתי ארצה ונישקתי את ברכיו. אורת הבטחון אחרי שבועות הנוודים במדבר, היתה יותר מדי בשבילי. קולי נשבר והת- חלתי לבכות. מורי סאלח הרים אותי. "אל תדאג בני, אתה בין ידידים."

לאט-לאט סיפרתי להם על אשתי וילדי, שנשארו מעבר לגבול. "ביאו אותם אליך", הריגע אותי מורי סאלם.

לקחו אותי במכונית עד לביתה של ה- קנה. "מצאתי את המשפחה שלי", הודעתי לה. הם הכינו לנו חדר והציעו מיטה ל- אשתי, ועכשיו הם באו לקחת אותה אליהם.

התנסקנו והזקנה השביעה אותנו בדמ- עות, שבשוכנו באותה דרך נתארח שוב בביתה. עזבו שם את הכלים ואת מטע ה- חפצים שלנו. היה זה כל רכושנו בעולם. אבל שום דבר לא נאחז לי חשוב באותו רגע — מצאתי יהודים וזה היה מספיק בשבילי! כליל שבת הלכתי להתפלל בבית- הכנסת. ראיתי אורות, ויהודים מתפללים. חשבתי שאני בריקיע השביעי.

★ ★ ★

טיור לארץ-ישראל

בעיר זאת פגש אהרן עמרם כעבור זמן עוד יהודים מבני ארצו, שעשו אותה דרך מפרסת במדבר, בדרכם לישראל.

אחד מהם היה יששכר ינאעי. על מה שעבר עליו ועל בני בני מש- פחת, עד הגיעם לאותה עיר, סי- פר השבוע ינאעי (35) לכתב, "ה- עולם הזה".

סיפורי אינו רגיל, על כל פנים לא לגבי בני ארצי. עזבתי את ביתי עם העליה ה- גדולה. בשנת 1948. הגעתי למקום הריכוז של העולים, לפני העברתם ארצה ונשארת שם, בציפיה שגם אחי ואמי יצטרפו אלי. חזיקתי כמה שנים, והם לא באו. כשהיו באים עולים, הייתי עוזר להם להסתדר, ו- בצורה זאת התפרנסתי.

לבסוף חזרתי לארץ-מוצאי, להביא את משפחתי. זה לא הלך כל-כך קל. מצאתי כמה חולים. אחרי כמה זמן נפטרה אמי, וכשהאצתי באחי לעלות, פחדו. השלטונות איימו להרוג כל יהודי שיבקש לעלות, עשו לנו צרות בלי סוף.

כדי פעם היו מופיעים שוטרים בביתנו וטוענים, "אתם מייצרים יין למכור לערבים." בארץ מוסלמית זהו פשע חמור. השוטרים היו הפוכים את כל הרהיטים; מה שמצא חן בעיניהם היו גוטלים לעצמם. לקחו אותי ואת אחי לבית-הסוהר. ישנו בבוק, עד ש- הרגלים היו מתפקעות. האשימו אותי במתן עזרה לאהרן עמרם, כדי שיברח לישראל.

מכתב. כתב לי אחי: "ברוך אשר זכנו ל- עלות לארץ-ישראל ואנחנו לא מאמינים. בי רוך מחיה המהים וזכנו לעלות בה מצה ומרורים. ואמרו זכרונם לברכה: כל הדור, ברוך הוא ארבע מיתות, דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדור בחוצה לארץ, דומה כמי שאין לו אלוה. וזה אני מודיע לך קל שי בקלים, עפר רגלי חכמים... ונודיע לך: בת דודתי זהרא, מנוחתה כבוד, מסרה ש- אתה תשתדל לעלות ארצה בעזרת השם יתברך."

לקחתי את המכתב ורצתי הביתה. הם חיסו הם חיסו" קראתי, קיבלתי מכתב מארץ-ישראל. ומיד הודעתי: "נתכונן ל- דרך."

★ ★ ★

שדים ורוחות בדרך

לא חיסלתי את עסקי, לא מכרתי את הבית. עזבתי את הכל עומד על תילו — והלכתי. אני, אשתי רומיה וארבעת ילדינו. ארזנו כמה בגדים בצרור קטן. אבל בדרך זרקתי אותם. לא יכולתי לטחוב גם אותם וגם את שני ילדי, חיים בן הארבע ומנצור בן השנתיים.

יצאנו עם חשיכה, כי לא רצינו שהתו- שבים הערביים יראו אותנו עוברים. ידעתי שאני רוצה להגיע לארץ הקודש, אבל איך עושים זאת — לא ידעתי. ידעתי רק שעלי להגיע לים. את כיוון הים גם כן ידעתי. אבל איפה הוא בדיוק, מה המרחק אליו — לא היה לי המושג הקל ביותר. סמכנו על אלוהים.

הלכנו כל אותו לילה. לפנות בוקר חגיגו חניה קצרה. התיישבנו ליד הדרך, קוששנו ענפים יבשים ובישלנו קצת זום — מין דישה עשויה מקמח ומים. את הקמח הבאנו עמנו, ובאזר הררי זה לא חסרו נחלי מים. אכלנו — והמשכנו. פחדנו להתמהמה, פן ישיגונו רודפים. כל אותו יום המשכנו ל- לכת. הילדים הגדולים היו נופלים בצד ה- דרך, ואז היינו מתיישבים כולנו לידם ומי חכים שהכוחות יחזרו לרגלנו.

ששה שבועות ארכה הדרך. בעברנו בי- כפרים, היינו קונים מעט מזון. לא אמרנו שאנחנו יהודים, אחרת לא היינו יכולים לנוע. נראינו גם ערבים ככל דבר, וכשהיו שו- אלים אותנו לאן אנו הולכים, היינו אומי- רים: לכפר הקרוב.

הגענו לעיירה גדולה. אשתי כבר הייתה בחודש האחרון של הריונה, ואני הייתי חולה. הילדים השתרכו אחרינו, או שהת- חלפו ברועותי. נראינו כאילו עוד מטע ניפול ונמות. אשה ערביה ראתה אותנו עוברים. ז- אה חסדה וטובת-לב. אלוהים יטה כלפיה חסד. היא אמרה לי: "יא איש, אל תלך הלאה. בדרך הזאת יש שדים ו- רוחות רעות, שיקחו את ילדיך. רחם עליהם ועל אשתך והישאר כאן עמנו."

ענינו ברצון. היא העמידה לרשותנו ביקתה קטנה, שגולו בה ונגנו. פרשנו מחצלות ונשכבנו לישון. היה זה הלילה הראשון שלנו תחת גג, מאז עזבנו את ביתנו. האשה הטובה הביאה לנו לחם

הגבורים הספנים
מת- שקים
בשמחה. לעיני האורחים שפקדו את בית ה- נוליס בהרצליה, שם התאכסנו הנוליס-הנדודים.